

Suomen Partiolaisten – Finlands Scouter ry:n lausunto valtakunnalliseen nuorisotyön ja –politiikan ohjelmaan 2020-2023

DIAARINRO: OKM/2/600/2019

1. Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet Yleisesti tavoitteista

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 4.11.2019 mennessä lausuntopalvelu.fi:n kautta lausuntoa luonnoksesta valtakunnalliseksi nuorisotyön ja –politiikan ohjelmaksi 2020-2023.

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry kiittää mahdollisuudesta valtakunnallisesta nuorisotyön ja –politiikan ohjelmasta.

Hallitusohjelmaan oli kirjattu, että ohjelman päätavoitteiksi tulisi ottaa nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Nyt syrjäytymisen ehkäisy ei nouse ohjelman kokonaisvaltaiseksi tavoitteeksi, vaikka monet ohjelman toimet syrjäytymistä ehkäisevätkin. Olisi kuitenkin toivottavaa, että ohjelma linjaisi selvemmin nuorisopoliittikan suuntaa eikä vain kokoaisi yhteen eri hallinnonaloilla tehtäviä toimia.

Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2020-2023 keskeisenä tavoitteena on vaikuttaa nuorten hyvinvointiin ja vahvistaa heidän osallisuuttaan. Suomen Partiolaiset kiittää, että ohjelmassa nostetaan esiin haavoittuvassa asemassa olevat nuoret ja nuoret aikuiset. Suomen Partiolaiset kehottaa kuitenkin kiinnittämään huomiota myös syrjäyttäviin rakenteisiin ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen pelkkien yksilöiden ja korjaavien toimenpiteiden asemesta. Harrastaminen ja jatkuva oppiminen ovat partion näkökulmasta keskeisiä tekijöitä syrjäytymisen ehkäisyyn.

Ohjelmassa määritellään lukuisia alatavoitteita, joiden laajuus ja vaikuttavuus vaihtelee suuresti. Monen toimenpiteet osalta seurantamittarit puuttuvat vielä. Suomen Partiolaisten mielestä tulee määritellä, miten nuorten hyvinvoinnin muutosta ja ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista tutkitaan ja mitataan neljän seuraavan vuoden aikana. Erilaiset vähemmistöt tulee huomioida toimenpiteissä poikkileikkaavasti.

Suomen Partiolaiset haluaa erityisesti kiinnittää huomiota seuraavaan:

Ohjelmaluonnoksessa ei tunnisteta jatkuvan oppimisen merkitystä osana nuorisopoliittikkaa. Olisi tärkeää, että käynnissä oleva jatkuvan oppimisen uudistus kytkeytyisi myös tähän ohjelmaan. Suomen Partiolaiset ehdottavat, että tämän tavoitteen alakohdaksi lisätään seuraava sisältö:

Nuorten osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan nykyistä paremmin

Nuoret kerryttävät omaa osaamistaan merkittävästi myös formaalin koulutuksen ulkopuolella. Harrastuksissa ja vapaaehtoistyössä hankittu osaaminen voi vahvistaa merkittävästi nuorten itsetuntoa ja omien kyvykkyyksien tunnustamista. Osa nuorista tarvitsee enemmän ohjausta opiskelemaan päästäkseen, opiskelujen läpäisemiseen sekä työelämän nivelvaiheissa. Vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan näkeminen laajemmin oppimisympäristönä joustavoittaa nuorten opinpolkuja sekä sijoittumista työelämään. Validoimalla osaamista, nuorilla on paremmat valmiudet opiskella ja työllistyä. Kun nuorella on päämäärä opintojen kautta työelämään, on hänellä myös uskoa omaan tulevaisuuteensa. Tulevaisuuden työelämätaidot ovat lisäksi sellaisia, ettei julkinen sektori, oppilaitokset eikä nuorisotyö yksin pysty toteuttamaan veloitteitaan.

Toimenpiteet:

- Opetuksen järjestäjille tarvitaan kannustimia muualla hankitun ja non-formaalien oppimisen tunnustamiseen. Kaikki osaaminen (formaali, nonformaali) on tärkeää saada yhteismitalliseksi samaan tietokantaan.
- Nuorten ohjaus- ja työelämäpalveluita tulee kehittää ja digitalisoida.
- Järjestöjen koulutukset on validoitava eli vahvistettava ja vapaaehtoistoimintaa tulee kehittää osaamisperusteiseksi. Järjestöjen koulutusten on oltava nuorille avoimia ja saavutettavia. Nuorisoalan järjestöt tulee nostaa työelämän ja oppilaitosten rinnalle oppimisympäristöinä.

Kohderyhmä: 14-29-vuotiaat

Koordinoiva ministeriö: OKM

Yhteistyökumppanit: OPH, kansalaisyhteiskunta, oppilaitokset

Lisäksi Suomen Partiolaiset haluavat nostaa esille seuraavat ohjelman tavoitteet:

Nuorella on keinot ja taidot osallistumiseen ja vaikuttamiseen

Suomen Partiolaiset ovat iloisia siitä, että nuorten vaikutusmahdollisuudet ilmastopolitiikkaan on nostettu keskeiseksi tavoitteeksi ohjelmassa. Toivomme, että myös kansalaisjärjestöt otetaan selkeästi vahvemmin huomioon, kun tuetaan vuoropuhelua ja mietitään toimenpiteitä nuorten osallisuuden vahvistamiseksi ilmastokeskustelussa. Myös demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksessa kansalaisjärjestöt tekevät merkittävää työtä. Nyt luonnoksessa korostuu koulujen ja palkattujen nuorisotyöntekijöiden rooli, mutta myös harrastus- ja vapaaehtoistyössä tehdään todella vaikuttavaa työtä näiden teemojen parissa ja tavoitetaan paljon nuoria.

Nuorella on mahdollisuus mieluisaan harrastukseen

Suomen Partiolaiset näkevät harrastamisen yhtenä keskeisimpänä keinon nuorten hyvinvoinnin edistämiseen. Tämä teema myös kiinnosti nuoria eniten Humakin toteuttaman nuorten kuulemisen yhteydessä. Onkin hienoa, että ohjelmaan on nostettu tavoite ”nuorella on mahdollisuus mieluisaan harrastukseen”. Tämän tavoitteen tulee olla keskeinen, kun valmistellaan Suomen versiota Islannin mallista. Suomen Partiolaiset näkee tärkeänä, että harrastustoimintaa järjestävät tahot ovat tiivisti mukana valmistelutyössä, jotta jo tehty työ mm. harrastustakuun eteen ei valuisi hukkaan. Samalla tulee muistaa, että vapaaehtoistyöllä on valtava merkitys harrastustoiminnan mahdollistamisessa ja kustannusten pitämisenä kohtuullisena sekä yhteiskunnan että yksilön näkökulmasta.

Koulujen ja nuorisotyön roolia lasten ohjaamisessa mielekkään harrastustoiminnan pariin tulee kehittää ja siihen tulisi suunnata nykyistä enemmän resursseja kuten harrastamisen strategiassa on linjattu. Valtakunnallisen harrastusviikon ja muiden harrastustietoisuutta edistävien toimien koordinointi on tärkeää myös kansallisella tasolla yhdessä eri toimijoiden ja hallinnonalojen kanssa. Tuoreessa ”Harrastustakuu: yhdenvertaisuuden asialla” tutkimuksessa (Haanpää 2019) korostui, että harrastustakuun käynnistäminen ja toimeenpano mahdollistui vasta, kun kuntaan nimitettiin erillinen vastuuhenkilö takuuta toteuttamaan ja koordinoimaan erilaista harrastustoimintaa. Valtaosa kunnista toteutti harrastustakuuta yhdessä yhdistysten ja seurojen kanssa. Näemme, että osana Suomen mallin valmistelua kuntiin kannattaa luoda harrastuskoordinaattorin toimi. Mallissa kouluissa tapahtuvaa nuorisotyötä voisi kehittää tukemaan harrastustakuun toteutumista ja tukemaan erityisesti niitä lapsia ja nuoria, jotka eivät harrasta mitään. Harrastuskoordinaattorista ja eri toimijoiden tuomisesta systemaattisesti yhteen hyötyisivät kuitenkin kaikki.

Ennen kaikkea harrastamista pitäisi tarkastella erityisesti lapsen ja nuoren näkökulmasta. Nuorten aito osallisuus ja omaehtoisen toiminnan tukeminen on tärkeää – harrastuksissa opitaan vaikuttamaan omaan elämään vaikuttaviin asioihin ja saadaan merkittäviä osallisuuden kokemuksia.

Suomen Partiolaiset ehdottavat seuraavia täydennyksiä toimenpiteisiin:

- Luodaan malli harrastuskoordinaattorin toimenkuvasta kuntiin/ kouluihin osana Suomen mallin toteutusta. Kehittämistyössä tärkeää vahva poikkihallinnollisuus, nuorten osallisuus ja harrastamisen moninaisuus
- Kehitetään harrastuspussia edelleen niin, että se mahdollistaa myös taloudellisen tuen harrastamiseen (vrt. Islannin leisure card)
- Toteutetaan nuorten ideoimaa valtakunnallista harrastusviikkoa yhdessä Kuntaliiton ja valtakunnallisten harrastusjärjestöjen kanssa ja osoitetaan toteutukseen resurssit.
- Nuorten omaehtoista ja vapaaehtoisvoimin järjestettyä harrastustoimintaa tuetaan tarjoamalla kuntien tiloja ja tukea toiminnan järjestämiseen.

2. Suomen tavoitteet nuorisovaltuustojen kansainväliselle ja eurooppalaiselle yhteistyölle

Suomen Partiolaiset pitää ehdotettuja tavoitteita kannatettavina. Suomen Partiolaiset huomauttaa kuitenkin, turvallisuutta tulee käsitellä laajemmin myös rauhan ylläpitämisen ja konfliktinratkaisun näkökulmasta. Suomen tulee laatia YK:n Nuoret, Rauha ja Turvallisuus (UNSCR2250) - päätöslauselman mukainen toimeenpanosuunnitelma hallitusohjelman mukaisesti ja kannustaa muita valtioita omien toimeenpanosuunnitelmiansa laatimiseen.

3. Osaamiskeskusten painopisteet

Suomen Partiolaiset kiittävät kansalaisjärjestöjen merkityksen korostamista nuorten hyvinvoinnin edistämisessä. Nuorisotyötä tekevät järjestöt ovat merkittävä toimija nuorisotyön kentässä kuntien ja seurakuntien ohella. Kansalaisjärjestöt tarjoavat osallistumisen ja vaikuttamisen väyliä, sekä harrastustoiminnan mahdollisuuksia nuorille. Nuorten kansalaistoiminnalla on demokratiaa ja nuorten kasvua tukevia vaikutuksia, mutta näiden myönteisten vaikutusten todentaminen edellyttää järjestöjen vaikuttavuusarviointiosaamisen vahvistamista ja tutkimustietoa sen tueksi.

Keväällä 2019 toteutetun harrastuskyselyn (Partion Nuorisovaltuustojen Osaamiskeskus, Opintokeskus Siviis ja TAT) tulosten mukaan nuoret kokevat harrastuksen kerryttävän omaa osaamista erittäin laaja-alaisesti. Tavoitelähtöisesti toimiminen ja oma-aloitteisuuden vahvistaminen nousevat harrastustaustan suurimmiksi vahvuuksiksi. Yhteistyötaidot kuuluvat myös harrastuksesta kumpuaviin valttikortteihin. Enemmistö nuorista kokee harrastustaustansa saavan yleisesti arvostusta osakseen. Harrastuksen anti jää kuitenkin virallisesti tunnistamatta. Tämä heijastuu edelleen siihen, että vain kolmannes nuorista uskoo harrastuksen hyödyttävän esimerkiksi työnhakua. Nuoret toivoisivat harrastuspanostusten näkyvän koulussa hyväksi lukemisen tai arvosanojen korottamisen muodossa. Tämä tavoite ei nykyisellään juurikaan toteudu.

Järjestötoiminnassa nuori hankkii monipuolista osaamista, josta on hyötyä opinnoissa ja työelämässä, yksilöllisesti ja vapaamuotoisesti. Kansalaisjärjestöjen oppilaitos- ja työelämäyhteistyön vahvistaminen on tärkeää, koska kouluilla ja oppilaitoksilla on tärkeä rooli yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien edistämisessä tarjoamalla puitteita koulunpäivän yhteydessä ja koulupäivän ulkopuolella tapahtuvalle harrastustoiminnalle. Oppilaitosten kanssa toteutettava (sosiaalinen)nuorisotyö mahdollistaa nuorten sujuvan siirtymisen koulutusasteelta toiselle sekä koulujen ja oppilaitosten yhteyksien tiivistämisen kunnallisen nuorisotyön tarjoamiin vapaa-ajan toimintoihin ja harrastustoiminnan sisältöjä tarjoaviin kansalaisjärjestöihin. Keskeinen kysymys on

kuitenkin se, miten nuoren harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa hankkimansa osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa osaksi tutkintotavoitteista koulutusta.

Suomen partiolaiset kannattavat digitaalisen nuorisotyön kehittämistä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tasavertaisempaan mahdollistamiseen yhteistyössä oppilaitosten ja työelämän kanssa. Harrastuksissa ja vapaaehtoistyössä syntyy työelämän kannalta yhä hyödyllisempää ja monipuolisempaa osaamista, joka tulisi paremmin kuvata ja hyödyntää.

Nuoren harrastuksissa ja vapaaehtoistyössä hankitun ja hankittavan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista voidaan parantaa järjestelmällisemmällä ja yhtenäisemmällä laatutyökalujen käytöllä. Parempi osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on kaikkien etu, niin koulutuksenjärjestäjien, nuorisotyön kentän, työelämän sekä nuorten itsensä. Digitaalisen nonformaalisti hankitun osaamisen tunnistamiskonseptin kautta sekä nuorisotyöntekijät että opettajat yhdessä nuoren itsensä kanssa voivat löytää dataan perustuvien tulkintojen ja suositusten avulla nuorelle kestävämpiä ja dynaamisempia opinpolkuja kohti työelämää. Kun opitaan laajemmin ymmärtämään ja kuvaamaan harrastuksissa syntyvää osaamista työelämän ja kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta, kehitetään myös merkittävästi nuorisotyön laatua. Samalla se on nuorelle itselleen tae paremmasta elämänlaadusta ja luo uskoa tulevaisuuteen.